

Neploďný fíkovník (nový občanský rok)

Původ materiálu

Gabriela Horáková

Pořadí v lekci

23

Téma

Ježíš je ten, kdo se za nás přimlouvá a probouzí v nás mízu, sílu, nést dobré ovoce.

Cíle

- Děti uslyší příběh o zahradníkovi, který se přimlouvá a chce pečovat o neploďný strom.
 - Děti lépe mohou porozumět, že podobně se Ježíš přimlouvá za nás a podobně o nás pečuje, abychom přinášeli druhým i Pánu Bohu radost.
 - Děti při společném tvoření mohou zakusit, že aby „přinesly plody“ pro druhé, je třeba aktivně zapojit svou vynalézavost a nápaditost. Jalové tlachání nestačí.
-

Pro učitele

Biblický text

L 13,6–9

Poznámky k příběhu

- *Podobenství* — pro pochopení podobenství je důležitý jeho kontext. Neurčitá skupina „některých“ přichází za Ježíšem se zprávou o politické brutalitě Piláta a o nesmyslné smrti lidí pohřbených pod troskami věže v Siloe. Jejich nevyřešená otázka zní — proč se to stalo? Kdo za to může? Je to Boží trest? Mohou si za své neštěstí hříšníci sami? Na celou situaci Ježíš neodpovídá jednoznačnou definicí, která by přinesla jasnou odpověď, ale podobenstvím, příběhem, který má mnoho rovin.
- *Jeden ?lov?k* — majitel vinice, nejasná identita, vinař ho oslovuje uctivým „Pane“.
- *Fíkovník na vinici* — fíkovník je v Bibli často jmenován spolu s vinnou révou. Fíkovník vyjadřuje symbolicky něco velmi blízkého Izraeli. Vinice bývá metaforou pro Boží lid,

pro Izrael i pro církve (Iz 5, Píseň o vinici). Od fíkovníku se pochopitelně čeká, že ponese plody. Tento fíkovník se ovšem zpronevěřil svému úkolu a vypadá stejně jalově jako fíkus v socialistickém obýváku. Listí by možná ještě posloužilo naháčům ze zahrady Eden, avšak prvotní úkol fíkovníku je nést ovoce, občerstvit jím. Pokud fíkovník nepřináší plody, je to znamení blížící se krize (viz biblické odkazy níže). Zajímavý je pánův názor, podle kterého neplodný fíkovník „kazí zem“, kraličtí mají „darmo kazí“. Jako by jeho jalovost a nečinnost byla tím, co má potenciál nakazit, zamořit okolí.

Odkazy k fíkovníku

- Fíkovník odkazuje jednak k hojnosti a dobrým časům, jednak k trápení a soudu. Ovšem s tím výhledem, že po veškerých útrapách opět nastane požehnaný čas.
- *Hojnost, pokojné časy*: Dt 8, 8...do země, kde roste pšenice i ječmen, vinná réva, fíkoví a granátová jablka, do země olivového oleje a medu...

1Kr 5, 5 A Juda i Izrael bydleli v bezpečí po všechny dny Šalomounovy, každý pod svou vinnou révou a pod svým fíkovníkem, od Danu až po Beer-šebu.

Krise a soud

- Oz 2,14: Zpustoším její révu i fíkovník, o nichž říká: „To je má odměna, kterou mi dali moji milenci.“ Proměním je v divočinu, bude je požírat polní zvěř.
- Abk 3,17–18: Kdyby fíkovník nevypučel, réva nedala výnos, selhala plodnost olivy, pole nevydala pokrm, z ohrady zmizel brav, ve chlévech dobytek nebyl, já budu jásotem oslavovat Hospodina, jásat ke chvále Boha, který je má spása.

Výhled k nadějně budoucnosti

- Jl 2,22: Neboj se, dobytku na poli, stepní pastviny se zazelenají, strom zase ponese ovoce, fíkovník a réva vydají úrodu.
- Mi 4,4: Každý bude bydlet pod svou vinnou révou, pod svým fíkovníkem, a nikdo ho nevyděsí. Tak promluvila ústa Hospodina zástupů.
- *Vina?* — v Novém zákoně se v pozitivním světle objevuje jen v tomto příběhu, pak se setkáváme již jen se zlými vinaři v Ježíšově podobenství (Mt 21, Mk 12, L 20). Vinař je zde muž dobré naděje. Přimlouvá se za strom. I stromu, který je momentálně jalový,

chce ještě otevřít dobrou budoucnost. Je odhodlaný dát mu dlouhodobou péči (jedno okopání a jedno pohnojení za rok by možná nestačilo). Nebojí se námahy, chce si dát se stromem práci. Chce probudit jeho mízu, aby přinesl ovoce, pána vinice občerstvil a obstál před ním.

Tradičně bývá pánem Hospodin, vinařem, který se přimlouvá, Ježíš, fíkovníkem někteří na vinici a vinice církve.

Kontext

12. kapitolou se jako červená nit táhne téma rozpoznání času a rozpoznání toho, co je důležité a co podřadné. Člověk má žít v důvěře a bez shánčlivosti po materiálním vybavení (v. 13–34), má být připraven setkat se s Pánem, který zaklepe na dveře duše (v. 35–40), má se aktivně ptát, co od něho Pán čeká (v. 41–48), nemá předpokládat, že víra přinese harmonii do vztahů mezi lidmi (v. 49–53) a nakonec si má uvědomit, že toto všechno se má dít nyní, teď, v tomto čase (v. 54–59).

13. kapitola začíná zprávami o násilné a nesmyslné smrti nevinných. Za těmito zprávami je nevyslovená otázka po příčině — proč se staly tak hrozné věci? Ježíš ovšem tuto nevyslovenou otázku překlopí. A odpovídá: nezkoumejte, co je za tím vším, kdo je vinen, kdo za to může... Ježíš tu rozbíjí příčinnou spojitost mezi vinou a neštěstím. Událost, která se stala, se má sama stát příčinou, která má vyvolat patřičný následek, tj. pokání, sebereflexi. A sebereflexe má vést ke změně v přístupu a chování. K hlubšímu hledání Boha. K solidaritě, k modlitbě za druhé. Právě teď, v tomto čase je šance k takovému obratu.

Velmi důležité také je, že lidé s tou šílenou zprávou o Pilátově jednání, zprávou, kterou rozum nebere, přicházejí za Ježíšem a jemu ji předkládají. Tak i my můžeme a máme jít za Kristem se vším, co je nad naše chápání, s čím si nevíme rady, co v nás budí hrůzu a strach.

Poznámky k tématu období

- Vinař dává naději stromu, který předcházející roky ovoce nepřinesl.
- V souvislosti s novým rokem je podobenství povzbuzením (pokud chceme být v roli fíkovníku), že nic není ztraceno. Můžeme se s dětmi ohlédnout za minulým rokem a mluvit o tom, co se dařilo a co ne. Co se stalo důležitého ve světě, co z toho bylo dobré a co ne.

- Máme-li pocit, že se nám minulý rok moc nepovedl, anebo že ve světě to byla jedna katastrofa za druhou, neznamená to konec všem nadějím. Můžeme přemýšlet o tom, co můžeme příště udělat jinak — v našich osobních životech, a jak jinak se můžeme postavit k těžkým věcem ve světě — hmotná nebo finanční pomoc, přímluvná modlitba... Můžeme všechny tyto věci předložit Ježíši — zahradníkovi a jeho prosit, aby v nás probudil mízu, sílu, energii, odvahu, inspiraci k tomu, abychom mohli přinést dobré ovoce těm, kdo ho hledají.

Úskalí

Příběh je podobenstvím, není definicí. Úskalím by se mohl stát jednoznačný výklad, že my jsme fíkovník, který nenese plody a jestli se do příští sezóny nepolepšíme, sekera nás nemine. Úskalí by také mohlo být ve výkladu bez zohlednění kontextu, v jakém Ježíš podobenství přináší.

Odkazy

Mrázek, Jiří: *Lukášovská podobenství*. Jihlava: Mlýn, 2007.

Beneš, Jiří: *O Božích trestech a o neplodném fíkovníku*. [online]. [cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/aP1pxH>

Pro děti

Pro předškolní děti

Pomůcky: velký arch papíru, pastelky, fixy.

Malujte na velký papír na zemi a povídejte si s dětmi: Budeme malovat ovocný strom. Co patří k takovému stromu? (Pokud řeknou, že ovoce, tak to záměrně přejděte.) Postupně namalujte:

- Kmen — k čemu je? — nese korunu.
- Koruna — jak vypadá? — je tvořená větvemi a listím.
- Kořeny — dodávají živiny.

(Ovoce žádné nemalujte.)

Děti mohou chvíli vybarvovat. Posad'te je pak kolem papíru do kruhu. Vedle stromu namalujte dvě postavy — pán a vinař.

Máme tu strom s kořeny, kmenem a korunou, ale něco mu chybí — co to je? Tenhle strom je bez ovoce. Je jako strom v jednom Ježíšově příběhu:

V jedné zahradě rostla vinná réva a ovocné stromy.

Pán, kterému patřila zahrada, se rád chodil dívat, jak všechno roste...

Často si povídal se zahradníkem.

Jednou se pán procházel po zahradě a zastavil se u jednoho stromu. Měl velkou chuť na jeho šťavnatý plod. Hledal ovoce.

Hledal v listí, nic. Prohlížel větve, nic.

Rozzlobil se. Zavolal zahradníka.

„Už tři roky chodím kolem tohoto stromu a vždycky doufám, že najdu nějaké ovoce. A ono pořád nic!“ stěžoval si pán zahradníkovi.

„Některým stromům trvá několik let, než se na nich něco urodí,“ vysvětloval zahradník.

„No dobře, tak porad', co s ním. Já bych ho nejraději vykopal. Je k ničemu. Kazí místo, kde roste.“

„Dej mu ještě možnost. Tenhle rok se o něj budu starat víc než obvykle. Pořádně ho okopu. Pořádně pohnojím. A uvidíme. Když příští rok zase nic nenajdeš, vykopeš ho.“

Co myslíte, jako to dopadlo?

Nechte děti chvíli fantazírovat.

Když člověk udělá něco dobrého, také říkáme, že přinesl ovoce.

Co děláte vy, když chcete někomu udělat radost?

Když se nám podaří udělat někomu radost, tak se Pán Bůh směje a má radost také.

Ovocný strom bez ovoce je trochu marný, tak každý na něj namalujte takové ovoce, které si myslíte, že chutná vaší mamce nebo tatškovi.

Pro mladší školní děti

Pomůcky: tři bonbonierové krabice, včetně plastového vnitřku na bonbóny — bez bonbónů, přídavně připravené těsto na nepečené cukroví:

- 300 g džetských piškotů;
- 300 g cukru moučka;
- 100 g másla;
- 5 PL rumu (možno i více);
- 2 bílky.

Piškoty nejemno nastrouhat, přidat cukr, kakao, poté změkklé máslo, bílky a rum. Důkladně zpracovat.

Položte krabice před děti na stůl, jednu vedle druhé.

Co čekáte, že v těch krabicích bude? prostor pro různé nápady.

Co byste si přáli, aby tam bylo? A co byste s tím obsahem udělali?

Tak se podívejte do první... Hmm, prázdná. Škoda. Co by v té krabici mělo být? Tak se podívejte do druhé, třeba to bude lepší... Také prázdná? Co tomu říkáte? Copak si lidé dávají prázdné bonboniéry? Proč ne? Tak zkuste tu poslední... Znova prázdná? Tak to našťve, co? Jeden se těší na bonbón a ono nic.

(Vyprávíte příběh, třeba s malováním nebo flanelografem.)

Přesně takhle zklamaný byl jeden člověk, o kterém vypráví Ježíš. Měl vinohrad a na něm rostl strom, který plodil figy. Tedy problém byl v tom, že neplodil. Ten člověk chodil každý rok k tomu stromu a hledal v listí nějaký sladký plod. Čekal, že tam bude, protože fíkovník má mít figy, stejně jako v bonboniéře mají být bonbóny. A ono nic. Hledal a nic nenašel. Štvalo ho to. Došel za zahradníkem a našťvaně povídá:

„Hele, poslední tři roky sem vždycky přijdu a hledám figy na fíkovníku. Mám je rád pěkně čerstvé. A pokaždé nic. Jenom listí. Ten fíkovník je k ničemu. Úplně jalový. Poraž ho. Kdo ví, co s ním je, ještě zamoří místo, kde roste. Línej strom to je a lenost je nakažlivá.“

„Máte pravdu, pane. Ale dejte mu ještě šanci. Pořádně ho okopu. Uvolním kořeny. Pohnojím ho, aby měl dost živin. Pak přijdete a uvidíte. Jestli najdete nějaké ovoce, necháte ho, když ne, porazíte ho.“

Tady příběh končí. Co myslíte, jak to dopadlo? Napadá vás, co byste mohli vy sami udělat, aby se z prázdné škatule stal dárek, který udělá radost? Pomůže, když budete jen přemýšlet, proč jsou krabice prázdné a který jedlík všechno snědl? Nebo je lepší se takhle vůbec neptat a místo toho něco vytvořit sám?“

Rozdělte děti do tří skupin, do každé dejte jednu krabici a kus připraveného těsta. Každá skupinka kolektivně může vytvořit hrudky, bonbóny. Povzbudte děti, aby se vzájemně inspirovaly a spolu vymyslely kolekci různých tvarů. Bonbóny děti mohou vložit do krabice a podělit se s ostatními v kostele.

Pro starší děti

Pomůcky: výstřižky z novin nebo notebook se zprávami, flipchart, psací potřeby do skupinky.

Vytiskněte nebo vystříhejte různé senzacechtivé zprávy — násilí, katastrofy... Zkuste rozvinout rozhovor:

- Proč takové zprávy otiskují v novinách? A v jakých novinách nejčastěji?
- Co si o takových zprávách myslíte? Co jim říkáte? Bavíte se o nich s ostatními ve škole...?
- Co by k takovým zprávám měl říct farář? Měl by mít připravenou nějakou odpověď? Jakou?

Co myslíte, že lidé říkají, když se o takových katastrofách a násilí dozvědí? *(Vždy mohou být na tabuli, na flipchartu nebo na papíru, aby je všichni viděli.)*

- Ještě, že je to tak daleko a netýká se mě to.
- To jsou ale chudáci.
- Můžou si za to sami (měli zůstat doma, neměli se do ničeho míchat).
- Je to smůla.
- Kdo páchá násilí, je blázen.
- Pán Bůh je potrestal.
- Neštěstí nechodí po horách, ale po lidech.

Dá se říct i něco jiného? Co?

Úvod k podoběnství

Katastrofy a politické násilí se nedějí jenom dneska, ale potkával se s nimi i Ježíš. A lidé stejně jako dnes, i tehdy reagovali podobně. Jednou za Ježíšem přišli nějací lidé a přinesli

zprávu, že Pilát opět zasahoval, opět krvavě. V Jeruzalémském chrámu, kde se obětovalo, nechal povraždit poutníky z Galileje. Bylo to tak šílené, „...že se jejich krev mísila s krví jejich obětí.“ A další přispěchali s novinkou o katastrofě, která se stala v Siloe: „Slyšeli jste? Tam spadla věž a zabila osmnáct lidí.“ Mezi lidmi se rozběhal diskuse. Jedni říkali: „Ti Galilejci si za to můžou sami. V Galileji jsou sami vzbouřenci, odtamtud nic dobrého nevzchází. Není divu, že s nimi Pilát zatočil.“ A ostatní podobně: „Ta věž v Siloe to určitě byl Boží trest. Člověk zhřeší, Pán Bůh ho potrestá, to je jasný jako facka. Nebo je to jinak, Ježíši?“

Ale Ježíš s nimi nehraje hru na „Kdo za to může.“ Obrací jejich pohled na ně samotné. „Ne oni, ale vy. Jestli vy nezačnete uvažovat jinak, dopadnete stejně.“ A potom jim pověděl příběh:

P?e?t?te p?íb?h. P?e?t?te ho t?eba ještě jednou ve dvou rolích: pán — vina?.

Zkuste pracovat s textem v malých skupinách, vyberte tiskového mluvčího, který bude zastupovat ostatní:

Jaké role v příběhu jsou?

Jaká role patří komu?

Jestli Ježíš očekává od svých posluchačů, a tím i od nás, změnu — v čem ta změna má být? Co máme začít dělat jinak než dosud?

Shrnutí podobenství

Příběh nabízí dvě možnosti, jak přistupovat ke skutečnostem kolem nás. Bud' můžeme marně a jalově pátrat, proč se děje to, co se děje. Anebo budeme vnímat události kolem sebe jako vzkazy shůry, které nás budou vést k nějakému plodnému jednání: solidaritě s potřebnými, modlitbě za druhé a k hlubšímu hledání Boha.

Přesah

Otázky „Kdo za to může?“, nebo „Proč se dějí tak hrozné věci?“, jsou jalové a nepřinášejí nic občerstvujícího. Jsou jalové a laciné v případě, že rozehrávají společenskou pseudohru „To je hrozné, vid'te?“. Cílem takové hry je postěžovat si, zandávat nebo zavzdychat a pak jít po svém. Neplodný fíkovník je obrazem takového nanicovatého a jalového uvažování a jednání. Podobenství ukazuje, že Ježíš je ten, kdo má důvěru, že změna je možná. Sám chce změnu takového uvažování a jednání u člověka iniciovat („nakopnout“) a podpořit. Chce proměnit naše myšlení tak, abychom uměli i těžké události kolem sebe vzít jako východisko pro hlubší

hledání Boha, pro hledání způsobu pomoci nebo pro přímluvnou modlitbu za postižené.

Liturgie

Písně

Svítá: 160 — *Fíkový strom*

Evangelický zpěvník: 635 — *Tvá, Pane, láska*

Biblický text k zapamatování

Neboj se, země, jásej a raduj se, neboť veliké věci vykoná Hospodin. Neboj se, dobytku na poli, stepní pastviny se zazelenají, strom zase ponese ovoce, fíkovník a réva vydají úrodu. (Joel 2,21n)

Modlitba

Pane Ježíši Kriste, děkujeme, že o nás chceš pečovat. Děkujeme, že v nás máš důvěru a že si s námi dáváš práci. Chceš, abychom nesli dobré ovoce radosti a pokoje, které druhé obživí a posílí. Chceme takové plody mít lidem k užítku a tobě k slávě. Amen.

Cílová skupina

[Školní](#)

[Předškolní](#)

Katechetické cykly

[Církevní rok](#)

Biblický odkaz (kat)

[Lukáš 13,6–9](#)